

Всесвіт

К. 0176
N11.

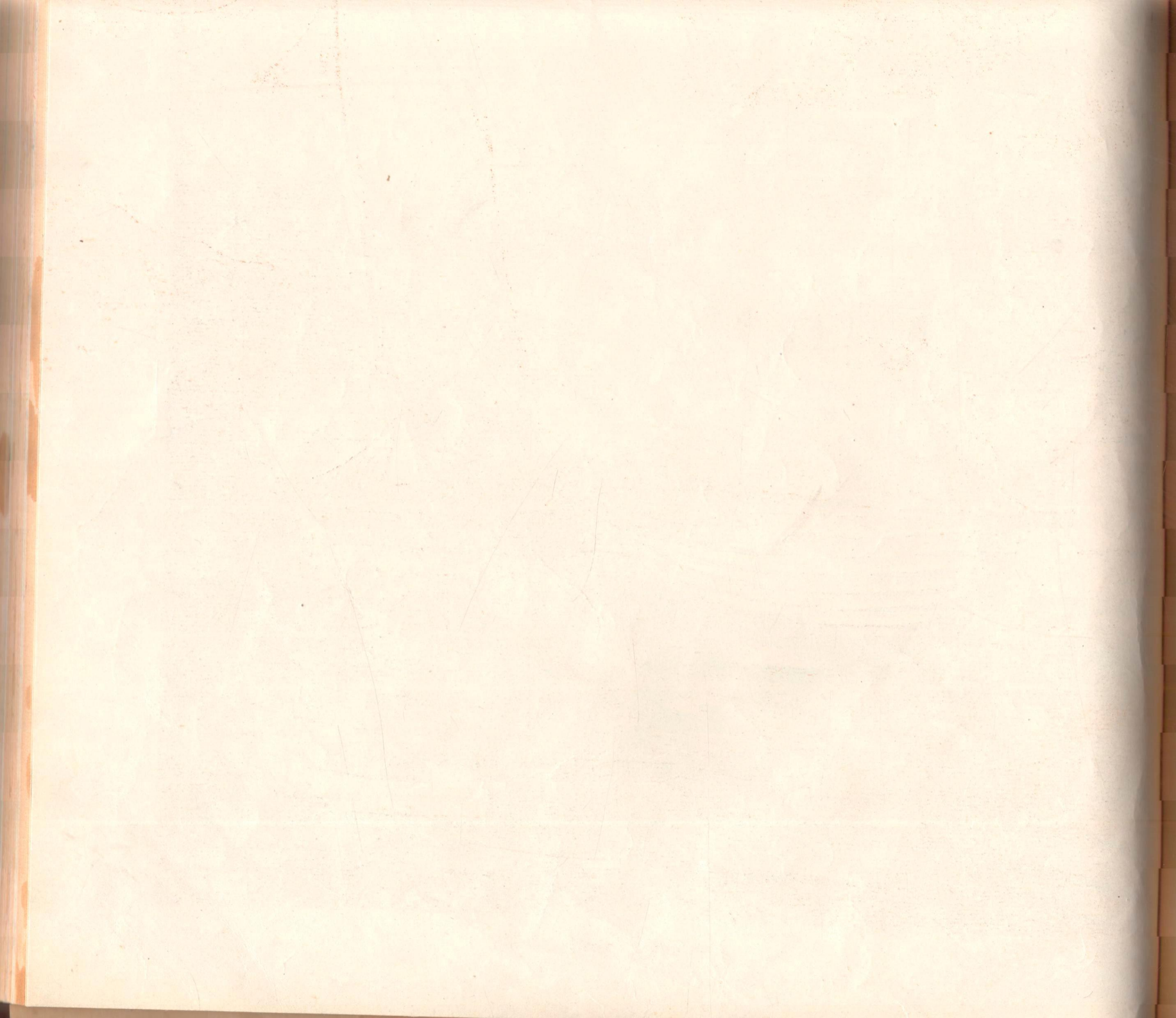
1934

1926
196 2/2

Центральна
Українська
Головна

[05 (47714X) „1926“].

Пролетарі всіх країн, єднайтесь!

За
редакцією

ВСЕСВІТ

ШУМСЬКОГО О.
КАСЯНЕНКА Е.

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

№ II (34) 15 червня 1926 р.
Рік видання II-й.

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ ДВОХТИЖНЕВИК

Харків, вул. Лібкнехта, № 11.
Тел. № 34-76.

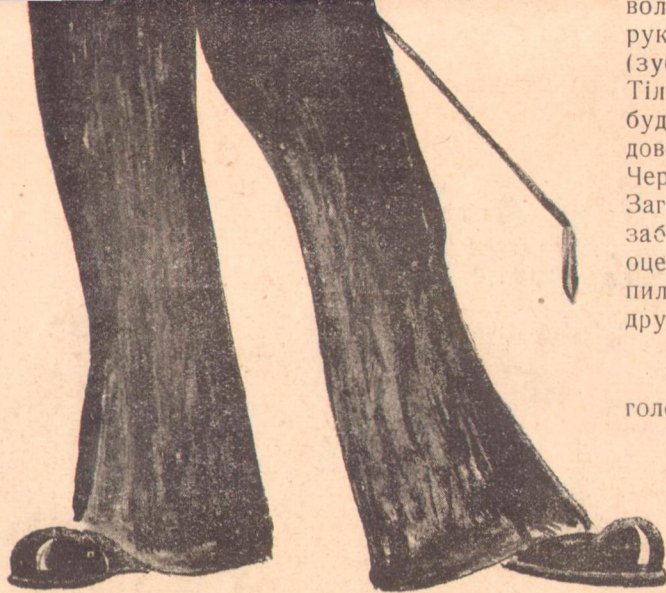

Фото-этюд т. Овзера.

— Да
реснуть?!.
ка?!

Отакий був Васька!... Через те й подобався мені...

З ВАСЬКОЮ ЛОБОМ ми давно не бачилися...

Колись ми з ним хоч і не були великими приятелями, але, зустрічаючись, завжди раділи один одному...

Випадково якось доля нас із Ваською Лобом стукнула, інтереси наші зійшлися, і частенько ми з ним сиділи за кухлем пива в „Баядерці“, або в „Евриці“...

І в „Баядерці“ і в „Евриці“ та й по інших таких місцях Васька був своєю людиною... А я хотів бути там своїм...

У мене було на пиво, а Васька любив пиво (і горілку теж!)—зійшлися ми, одне слово, з Ваською характерами...

Були ми з Ваською Лобом і в підвакзальних катакомбах (він і там був своїм!), ходили й по „малінах“...

Вчив мене Васька цікавого життя дного, багато пив, не мало їв, і в хвилини особливої любові до мене, ляпав по плечу й говорив ніжно:

— Фраєр ти ізчо! І хороший ти, видать, парень, свой парень, а фраєр... Нічів, — навчимся! Ти тільки міне слухай...

Мені Васька подобався... Може через те, що він „бувший артист“, а може через щось інше... Я слухав його залюбки:

— Ех, ти!—говорив мені Васька.—Он ти, хто ти такий? А я артист!

волосся, пильно те волосся на лоба зачесавши, а потім вільним рухом (зубці сторч!) у правій руці обвести напівкругом те волосся до... Тільки тоді така зачіска буде... Інакше ні... І то не в усіх буде... А у Васьки вона була завжди, і була найкраща, яку мені доводилося бачити... Отакий був Васька! Отака була в його зачіска... Через те й подобався мені Васька... А потім шляхи наші розійшлися... Загубив я Ваську... Три роки я його не бачив... Починав уже забувати... Та не сходиться, як кажуть, тільки гора з горою... Це оце якось я в міському парку, на траві на зеленій, догори спини пильно дивлюся, як між кущиками кульбаби жовтогарячої одна комаха другої комашці головоньку одгризає...

Дивився я на це й думав думу гнітучу:

— Чому одна комаха другій комасі голову одкусує?.. І чому голову?.. Коли це хтось із-заду ляє мене дубчиком. Зирк!—Васька!

— Да ти не реснешь?!

— Я!

— Звідки?

Чому тут?!

В такім випадку?

А Васька сидів передо мною в костюмі на...

BIER
HO

LLE

Вчив мене Васька цікавого життя дного, багато пив, не мало їв.

новий, то нозелени на нозі „Джімі“ на лівій ці рукави ка замін ва...

І куря В а с... „Espero“ зачіска Ще кра... як тоді б ла!.. П... на-пиши не водо видно, п...

...а не інакше, як регальним маслом...—Та де ж ти
Васько? І що ти тепер робиш? Та ти, Васько, денді?!
Спрашуєш?—Живу, брат, як ніколи не жив... І манети
поки, і робота і не важка, і цікава... З любови живу...
Одружився?
Сміюся, щоб я одружився?! Не з своєї любови живу,
чужої...
Не розумію!
Фраєр ти, як я бачу, й досі... Інші люблять, а я
...
Тебе люблять?
І який же ж ти не понятной... І не мене люблять, а
себе люблять, а я живу...
Як це?
Ну, слухай! Тільки „ша“! Тобі одному розкажу... І щоб
конкуренції, бо я тепер строгой... У парку тут один
люблять... Розумієш?
Не дуже розумію...

А я їм:
— Який я вам товариш, коли ви такі безраствінні? Ходім
у кантору!..
Тут нада характер строгой видержать...
Ну, тут вони, розуміється, просять:
— Та не зручно... Та..
— А робить це зручно?! Ходім! ходім...
— Та, громадянин...
Тут уже можна немного попустити:
— Можна, положим, і тут оштрахувати... Квитанції зо
мною... Штраху десять рублів заплатите, квитанцію одер-
жите... І щоб єтого болі я не видав!
Здебільша дають, бо вибіраєш підходящих... Береш десятку
й пишеш квитанцію... Квитанцій я купив... Пишеш:
„Получено за безобразіє у парку десять рублей...“
— Прізвище?
— Та не треба прізвища...
— Як не треба?... Міне,—говорю,—для відчиту треба...

Ходім у кантору!... Притикол надо составить!.. Пожалуйте!..

— Ех ти! От ти сидиш тут у парку... І смотриш... От підходіть тринвай... Ідуть у парк парочки... Гулять вроді... Ти й смотриш, які такі в них намірення... Тут треба нюх... І вже нюх етой маю... Мене вже не одуриш... От парочка в бокову алею, і один до одного дуже близько... Я, вроді без уніманія, за-ними... І назирцем—де сядуть... От примітив, де їди... Зразу не йди... Хвилин так через десять-п'ятнадцять на те саме місце гуляєш... Гуляєш і натикаєшся... Зразу до їх...

— А а-а?! Так отакоє безобразіє?! І в общественному месті?! Та як вам не соромно?! Тут люди ходять, свесним воздухом. можна сказати, дишуть?! Отакая, можна сказати, нрствінность?! Ходім! Ходім у кантору!.. Притикол надо составить!.. Пожалуйте!

Ну тут вони, канешно, в смущеніі:

— Та, товаришу, та що ви?! Та ми нічого?!

На понт беру...

— Та ви,—просять,—щось напишіть там...

— Ну, я вас жалею... Напишу какоєсь-небудь прізвище! Получайте,—говорю,—квитанцію... І щоб етого боли,—говорю,—не було! Ідіть...

Вони—ходу... А я собі гуляю далі...

Так за день, смотриш, до п'яти червяків і настрахуєш... Живеться, як бачиш, не погано... І, знову таки, й робота нрствінна...

Васька встав і пильно кудись задивився...

— Ну, будь! Ключуло, здається... Безпокойная работа! Бувай!..

І побіг Васька!.. А я дививсь йому в слід і думав:

— От тобі й Васька! Мораліст, сукин кот!

Остап Вишня

ОДЕСЬКИЙ ПОРТ

Нарис К. Подолянина.

Морем синім кораблі пливуть.

МОРЕ холодними язиками лизало беріг. Роспалений пісок жадібно всмоктував пінясті хвилі. Сонце жагучими устами припадало до синього моря. Вітер набравши в жмені гарячого піску сипав у воду. Шугнула білогруда чайка. Блиснув проти сонця парус. Золотим дощем розбилась об мамінь хвиля...

Там де в туманах зникає море сизим струмочком димок віється

Найтяжча праця полежальщика. Хіба що робота забойщика в порту може зрівнятися з нею. День цілий полежальщик в пилу купається, розгортає, з брудним клапаном на обличчі. Весь брудний, мов дитина в пилу на вулиці вивалюється...

Скоро починають западати груди, втягуються щок, — легені, мов пани й уночі випльовують брудний пил з грудей...

Жодної роботи робітник порту не ставить на один рівень зі своєю

Нарис К. Подолянина.

Морем синім кораблі пливуть.

МОРЕ холодними язиками лизало беріг. Роспалений пісок жадібно всмоктував пінясті хвилі. Сонце жагучими устами припадало до синього моря. Вітер набравши в жмені гарячого піску сипав у воду. Шугнула білогруда чайка. Блиснув проти сонця парус. Золотим дощем розбилась об мамінь хвиля...

Там, де в туманах зникає море, сизим струмочком димок віється...

Все ближче й ближче, мов чайка, гойдаючись на хвилях, наближається пароплав, засапано розрізає гострим носом хвилі, величынню прямує в гавань...

Одеською вулицею—Приморською...

Панорама різко міняється...

Вагонами загромаджено залізну путь. Високо підіймається місто над морем. Будівлями, складами заставлено бухту. Легенько похитуються пароплави...

Метушливо сновигають катера. Незграбними ричагами випирають лебідки, підйомні крани, конвеєра.

Брязчать ланцюги, скриплять троси, співають ролики, свистять сирени. Хрипло кричать грузчики. Вуха глушить гуркіт підвод.

Солоний вітер хлоще в обличчя,—

Порт...

Білі блузи.

Понад тисячу залізних горбів, кріпких, мов шкіра видублена, рук, полотняних блуз в порту працює...

Ріжну роботу ведуть вони, різні кваліфікації є серед них.

Фурмани—керують погрузкою пароплава.

Вінчмани—працюють на лебідках, груз підіймають...

Знощики—мішки з зерном пруть...

Полежалыщики—зерно розгортають...

Трюмачі—в трюмах працюють...

Старшаки рук («рука»—2³ чоловіка) за своєю партією доглядають...

Найтяжча праця полежалыщика. Хіба що робота забойщика може зрівнятися з нею. День цілий полежалыщик в пилу купається, розгортає, з брудним клапаном на обличчі. Весь брудний, мов дитина в пилу на вулиці вивалявся...

Скоро починають западати груди, втягуються щоки,—легені, мов пани й уночі випльовують брудний пил з грудей...

Жодної роботи робітник порту не ставить на один рівень зі своєю. Зневажливо чмихне, глузливо скривиться, коли побачить якого будилярю за роботою.

Од полярних берегів до тропиків...

Від льодового окіяну, до теплої Адріатики, від снігових портів Скандинавії до сонячної Яфи прибувають в Одеський порт пароплави, обвізані запашним сонячним подихом італійських апельсин, грецьких маслин, густим сморідом американської шкіри...

„Желябов“, „Новоросійск“, „Тобольск“, „Трансбалт“ полощуть черева в теплих водах Сінгапура, Салонік, Порт-Саїду, Костянтинівську складають зерно, квасолу, макуху, сіль, грузять джут.

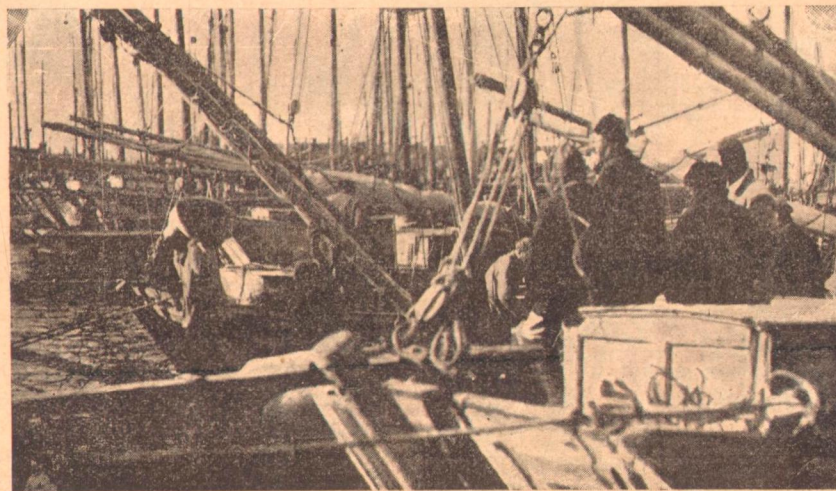
Чужоземні пароплави розвантажують в Одеському порту маришанську руду, шіру, нагужають—макуху, сіль, худобу...

За березень місяць Одеський порт одвідало 40 чужеземних пароплавів: 16 італійських, 11 англійських, 3 німецьких, 1 норвезький, 3 грецьких...

За квітень—того більше...

Нема ще тої лихоманки в Одеському порту, що була раніше, коли лісом мачт поріс бунт людей, нема того потоку людей, бранців шуму, так часто не маячить в повітрі вона феска, білий буркус, синьо-французький кашкет, жовта англійська кепі, не виблискують часто тропіки мідними лицями, глушить вуха гортанный гам версек, регіт, галас, гам...

Але вона буде, ой ще яка! чи й не більша!

... Привозять із Херсону зерно, рибу.

Одеський порт—

до військового часу обсягом грузообороту був на першому місці серед інших портів.

Це свідчить відчит портуправління, до війни вивозилось краму з Одеси до Ростова—127,6—Новоросійську—109,1—Миколаїву—150,6. міл. пуд.

Ще десятиріччя Одеський порт завойовував перше місце і між Ленінградом, Ригою, на початку ж війни—був на третьому місці. Це до загальної маси грузообороту. Коштовність же краму далеко рельєфніш підняв грузооборот порту.

Місто Одеса—великий, промисловий центр. Географічне становище дає близький шлях до ближньо-східніх ринків, зручне сполучення зі сусідніми торговими портами через Суецький канал—створюють сприятливі можливості для розвитку Одеського порту.

Але, відомо, що технічно порт далеко відставав од широкого обсягу своєї. Це тому, що з 80-х років порт технічно застив, в той час як Миколаївський, Херсонський порти технічно удосконалювалися.

Цьому сприяла політика царського уряду, що більшу увагу зосереджував на балтійських портах.

Після блокади, загальної руїни, неврожайів, торгове життя в Одеському порті завмерло. До того ж білі залишили глибокі сліди.

З 22-го року, з початком відбудови нашої промисловості, починає відбудовуватись і Одеський порт.

Економічні зміни, політичні перевороти, будова нових транспортних ліній викликають різні торговельні пертурбації, міняють потік грузообороту.

Вугіль з Маріуполу, нафта з Кавказу, що йшли раніш морським шляхом через Одесу, пішли залізницею, чай теж пішов Сибірським шляхом.

Відсутність експорту муки, цукру, спирту теж саме, як і все вищезазначене, знижує грузооборот Одеського порту.

А між тим є нові перспективи. Дніпрельстан, Волго-Донський канал, Одеса-Київ оживлять Придністров'я, Надвожжя, новим потоком вливають в Чорне море грузи.

Перебудова порту

Перебудувати порт гадають протягом 25 років; вартуватимуть ці роботи 68 міл. карб.

В першу чергу намічено збудувати в районі Пересипи новий елеватор на 3 міл. пуд. зерна, з пропускною спроможністю—500 тонн в годину, що подавав би конвеєрним мостом. Буде прокладено до елеватора залізницю, що даватиме оборот 240 вагонів на годину.

Ця залізниця буде з'єднана з сортировочними станціями. Будова нової хлібної гавані в районі Пересипи, звичайно, сприяє буйному росквіту, і без того промислового, широкого передмістя Одеси.

Буде поширено нафтову й вільну гавані, Платоновий мол, старі, дерев'яні огорожі замінено буде бетонними, що поглиблюють причали... Глибоко розширюють заокіяніські пароплави свої черева в глибокій

Вже кілька років ведуться роботи по перебудові порту, багато вже зроблено,—вже давно працюють конвеєрні мости, механічні амбари, здійснюються нові будови.

Кипить робота. Над морем б'ється шум машин, виростають нові будови відновленого порту.

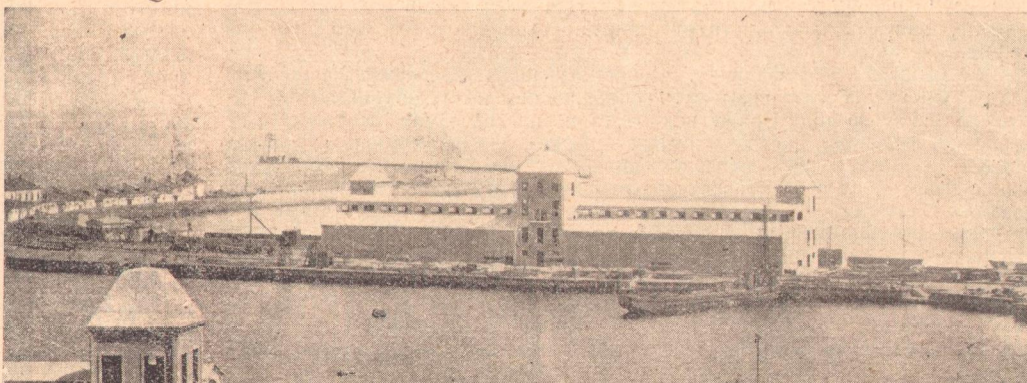
Перебудований порт оживить промислове життя Одеси, закипить, заб'ється тут торговельне життя...

„Всі прапори в гості прибудуть до нас“...

К. Подолянин

Прокладають рейки в порту.

Відсутність експорту муки, цукру, спирту теж саме, як і все вищезазначене, знижує грузооборот Одеського порту.

А між тим є нові перспективи. Дніпрельстан, Волго-Донський канал, Одеса-Київ оживлять Придністров'я, Надволжя, новим потоком пінуть в Чорне море грузи.

Перебудова порту

Перебудувати порт гадають протягом 25 років; вживатимуть ці роботи 68 міл. карб.

В першу чергу намічено збудувати в районі Пересипи новий елеватор на 3 міл. пуд. зерна, з пропускною спроможністю — 500 тонн в годину, що подавав би зерно конвеєрним мостом. Буде прокладено до елеватора залізницю, що даватиме оборот 240 вагонів на годину. Ця залізниця буде з'єднана з сортировочними коліями. Будова нової хлібної гавані в районі Пересипи, звичайно, сприяє буйному розквіту, і без того промишленому, широкому передмістя Одеси.

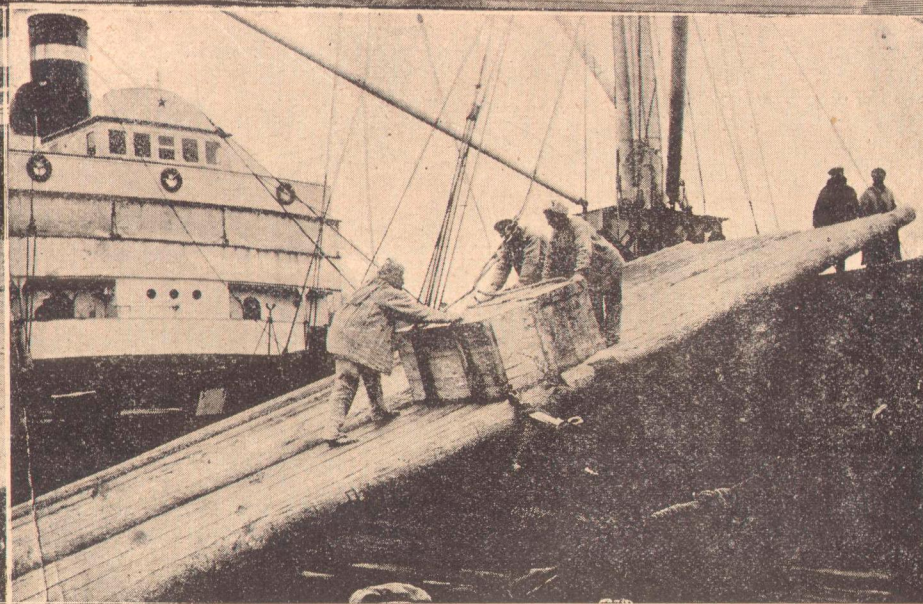
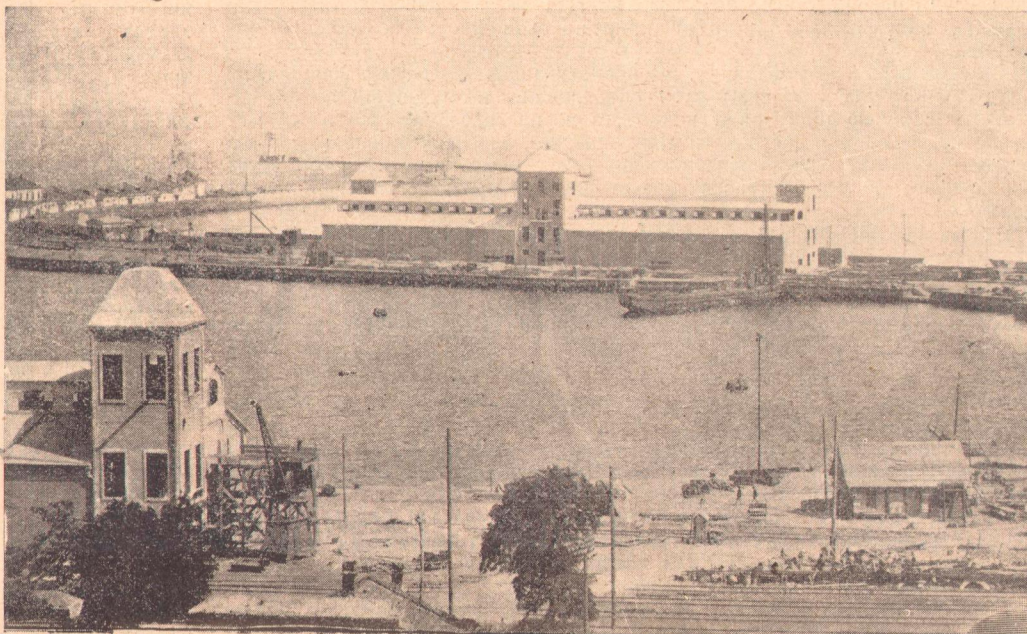
Буде поширено нафтову й вільну гавані, Платоновський мол, старі, дерев'яні огорожі замінено буде бетонними, що поглиблять причали... Глибоко зайдуть заокіянські пароплави свої черева в глибокій воді.

Будується, а частково збудовано, склепи для клоччя, вугільні повітки для лісу, макухи, баки для нафти.

Механізовано буде вивозку імпортного краму, механізм передаватиметься крам до склепів за 100 саженим вгору.

Намічено будову велетенського судно-будівельного й ремонтного заводу, більшого ніж завод Радторгфлоти.

Прокладають рейки в порту.

Угорі праворуч: Механічний амбар. Унизу ліворуч: грузять вівці Праворуч: вивозка Фордівських тракторів.

Загальний вигляд гідро-електростанції.

СПОЧАТКУ трошки історії.

Недалеко від Харкова, там де міцно несе свої прозорі хвилі красуня Донець під Чугуївом, найприємніші місця. Тіністі ліси, зручнісінькі дачі й Денець—все це робило район цей найкращим місцем для відпочинку.

— І жили тут колись поміщики. Жили, правда, «періодично». Приїдуть ото на місяць-два в літку «відпочинуть на лоні природи», а потім знов зникнуть по «столицях». І тільки цікавляться що місяця одержати відповідну сільську «данину» зі своїх «володінь».

Але якось один з місцевих поміщиків, прихильник капіталістичного „прогресу“ і перейнятий розпочатою вже тоді капіталістичною індустріалізацією, задумав „використати“ природні сили Донця для власного збагатіння.

Збудував паперову фабрику, що користувалася енергією Донця. Але подібна вона була до курячої хатини, збудованої на гранітній скелі. Величезну природню силу Донця використали на незначну 50-ти сильну установку. Звичайно, що ту мізерну енергію, що ця установка давала, забирала фабрика, що поволеньки прибуток поміщикові-експлуататорові давала. Говорити про електрифікацію району тоді було не утопією, а просто невдалим жартом.

Потім фабрика згоріла. І стояли розкидані трухляві руїни аж до 1925 року, коли побачило їх хазяйське око Всеукраїнського старости Г. І. Петровського.

Довідався Г. І. Петровський, що „прогресист“ поміщик колись використовував уже природню силу Донця й глибоко засіла в його господарчій голові думка про будівництво тут електричної станції для електрифікації.

тис. карб. Уже скільки комісій було в „Червоному полі“ і всі визнали, що станцію збудовано дешево, а все устаткування зроблено як найкраще. Зараз Денець невинно крутить лопасті турбіни, що дає енергію на кінських сил.

З цієї енергії 50 сил має витратитись для освітлення місцевих сіл. Уже нині електрифіковано 3 села: Введенське, Ново-Покровське та Старо-Покровське. Серед сільської темряви—спадщини темного минулого, яскравим сяйвом знання й культури сасяє „лямпочка Ілліча“.

Урочисто святкувало „Червоне поле“ свято свого „офіційного“ відкриття. Зібралися селяне місцевих сіл, що на власні очі переконалися в турботах радвлди що до їхнього добробуту і спільно з робітниками будівельниками станції, з технічним персоналом, святкували своє свято свято перемоги упертої праці над стихією.

Прибули й гості з червоної столиці України т.т. Петровський, Чубар, Буценко та інші. На мітингові, влаштованому тут на повітрі біля станції біля Донця, кидали вони палкі слова про нове, світле життя, про нову радянську культуру.

Дякували селяне гостям за турботи. Вони розповідали про те, як вони вірливо хитали головами сільські, „дядьки“ коли говорили про електрифікацію. Тепер вони на власні очі переконалися і стали вірними будівельниками нового життя.

А коли ім'ям головного ініціатора утворення станції Гр. Ів. Петровського запропонували назвати її, у міцній, єдиній овації злився численний мітинг.

Голова Раднаркому України т. Чубар перерівав червону стрічку до дверей гідроелектростанції ім. т. Петровського.

красун Донець під Чугуївом, найприємніші місяця. Тіністі ліси, зручнісінькі дачі й Донець—все це робило район цей найкращим місцем для відпочинку.

— І жили тут колись поміщики. Жили, правда, «періодично». Приїдуть ото на місяць-два в літку «відпочинути на лоні природи», а потім знов зникнуть по «столицях». І тільки цікавляться що місяця одержати відповідну сільську «данину» зі своїх «володінь».

Але якось один з місцевих поміщиків, прихильник капіталістичного „прогресу“ і перейнятий розпочатою вже тоді капіталістичною індустріалізацією, задумав „використати“ природні сили Донця для власного збагачення.

Збудував паперову фабрику, що користувалася енергією Донця. Але подібна вона була до курячої хатини, збудованої на гранітній скелі. Величезну природню силу Донця використали на незначну 50-ти сильну установку. Звичайно, що ту мізерну енергію, що ця установка давала, забирала фабрика, що поволеньки прибуток поміщикові-експлуататорові давала. Говорити про електрифікацію району тоді було не утопією, а просто невдалим жартом.

Потім фабрика згоріла. І стояли розкидані трухляві руїни аж до 1925 року, коли побачило їх хазяйське око Всеукраїнського старости Г. І. Петровського.

Довідався Г. І. Петровський, що „прогресист“ поміщик колись використовував уже природню силу Донця й глибоко засіла в його господарчій голові думка про будівництво тут електричної станції для електрифікації.

* * *

З ініціативи т. Петровського було засновано акційне т-во по електрифікації району „Червоне поле“.

Увійшли до нього акціонерами ВУЦВК, Харківський Окрвиконком, Чугуївський Райвиконком, Т-во в справах електрифікації „Електрика“ та селяне 12-ти місцевих сел.

Селяне дуже охоче відгукнулися на заклик радянської влади електрифікувати район. Індивідуальними пайщиками до Т-ва записалося біля 12 тис. селян, що відробляли свій пай. Зібралось таким чином 20 тис. селянських грошей, приблизно по 16 карб. на людину.

Так розпочалась будівля „Червоного поля“. 8 місяців упертої напруженої праці. Не вистачало коштів, сама природа—надвичайний розлив

Донця, по-
відь—все
це утво-
рювало
найтруд-
ніші умо-
ви робо-
ти. І все
ж таки
станцію
було збу-
довано, й
не тільки
станцію, а
збудова-
но вели-
кий про-
мисло-
вий млин,
устатко-
вану за
останіми
вимогами
техніки
олійниці.

Кош-
тувало
все це 560

кацію. Тепер вони на власні очі переконалися і стали вірними будівниками нового життя.

А коли ім'ям головного ініціатора утворення станції Гр. Ів. Петровського запропонували назвати її, умісний, єдиний овації злився численний мітинг.

Голова Раднаркому України т. Чубар перерізав червону стрічку до дверей станції. Гідроелектростанція ім. т. Петровського запрацювала, несучи сяйво нової культури до району.

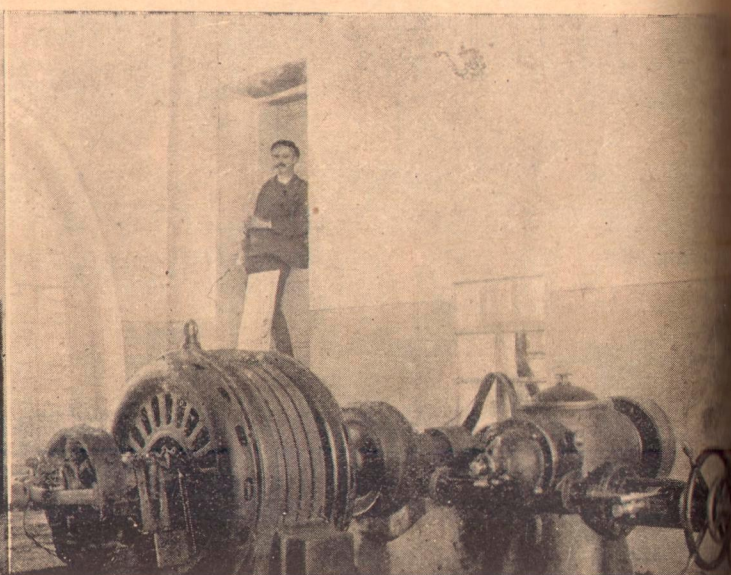

Тов. Чубар і тов. Буценко на урочистому відкритті станції.

„Червоне поле“ ставить собі ще багато завдань. Індустріалізувати сільське господарство, електрифікувати його, підвищити на відповідний країні робітників і селян рівень.

Величезні, важливі, корисні завдання. Побажаймо-ж успіху „Червоному полю“ у виконанні цих завдань—великих заповітів великого пролетаріату В. І. Леніна!

Мак Берн

Міст через Донець. Гребля. Праворуч—генератор.

Жозеф Бартельс—новий польський прем'єр.

Сітрін—секретар комітета конгресу тред-юніонів.

Жаспар—новий бельгійський прем'єр.

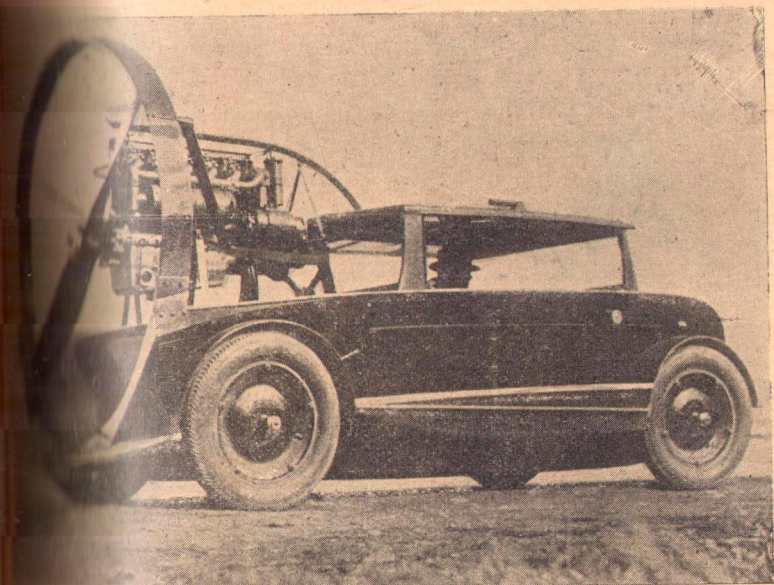

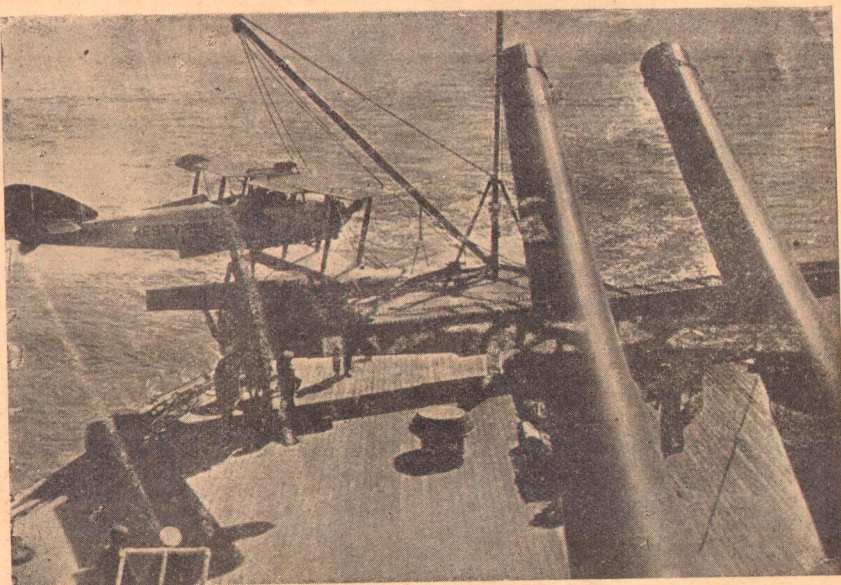
Головна криза в Німеччині. Робітничий посёлок у Гановері зі старих вагонів.

Члени англійської фашистської організації «чорно-сорочники» розповсюджують свої відозви.

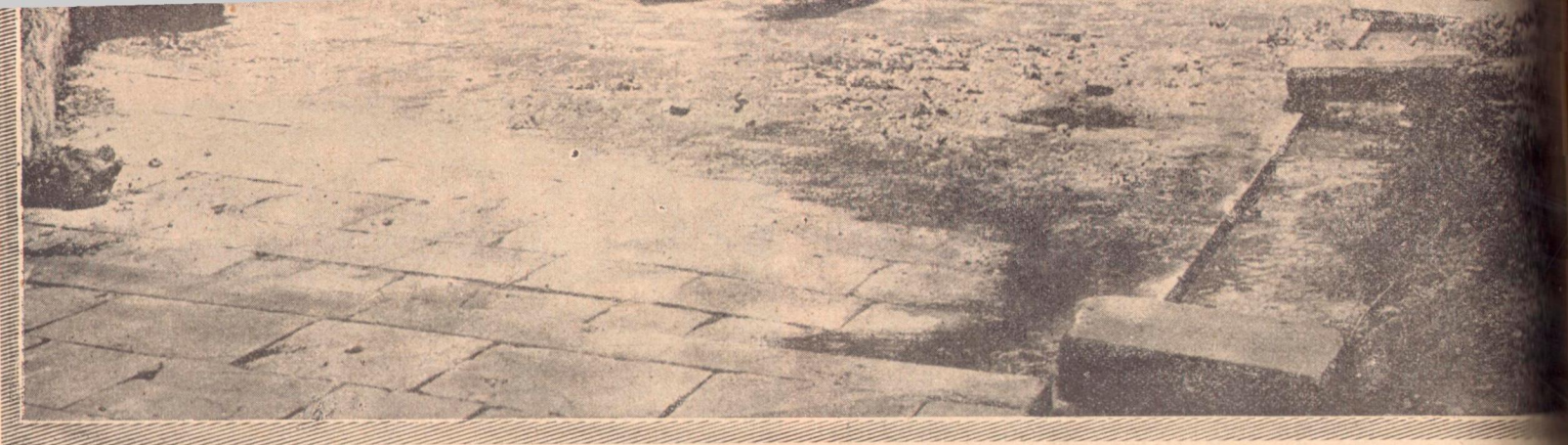
Танк, що ходить по снігу, льоду, воді й по землі. Робить на землі 60 миль в годину.

Нові зенітні гармати на американському військовому пароплаві. Стріляють бездимним порохом.

На грецьких островах. Жінки біля криниці.

На грецьких островах. Жінки біля криниці.

ЖІНКИ СУЧАСНОЇ ГРЕЦІЇ

У ГРЕЦІЇ під турецьким ярмом жінки не мали змоги розвивати свій розум і свою волю. Народ, що застиг на одній точці розвитку і немов би параліжований 400-літньою неволюю, уважав за свій єдиний обов'язок платити податки султанові. Жінки, що не могли діяти поза заведеними рямцями, мушили задовольнятися увічненням мови й старих елінських традицій. З молоком своїм вони передавали своїм дітям палкий патріотизм і завзяття. Вже протягом 100 літ визволена Греція намагається стати організованою нацією, і все

більше жіноцтва прокидається до громадського життя. По турі своїй жіноцтво здебільшого на диво працездатне і роботи, що жінка не зробила б досконало.

Початком відродження грецького жіноцтва було завершення серйозного вчення. Колись дівчат у школі вчено тільки французької мови й вони весь вільний час читали не найкращі твори французької літератури. Освіта для жіноцтва не була обов'язковою, не було навіть спеціальних шкіл для дівчат. У визволеній же з під турецької кормиги Греції пропаганда жіночої освіти була така дужа й дари великодушних прихильників жіночої освіти були такі щедрі, що зараз у Греції понад тисячу спеціальних дівочих шкіл. Вони можуть також поповнювати початкові знання серйознішими заняттями й складати потім іспити в Атенському університеті. В Греції чимало жінок лікарьок, адвокатів і навіть професорів.

Коли незалежність Греції дала змогу жіноцтву добитися вищої освіти, то зміни в житті країни розбудили в жіноцтві почуття самовідданості. Раніш жінки дбали виключно про своїх дітей, тепер вони починають займатися громадською роботою.

Після того, як Греція втратила частину Малої Азії, біженки яких переслідували турки, прибували в Грецію сотнями тисяч. Безталанні не мали ні притулку, ні грошей, ні одежі, ні харчів. Грецьке жіноцтво помогло урядові познаходити для них і притулок, і харчі, й одягу.

Жінка-водонос.

Та громадська робота жіноцтва не обмежується лише „благодійністю“, там провадиться й уперта визвольна боротьба, де бере участь жінка. Бо ж одержати перемогу має змогу переважно заможніша частина жіноцтва.

Роботи ще непочатий край.

На довійськовою статистику письменність серед грецьких жінок була на незвичайно низькому рівні.

Неписьменних чоловіків було 69_процентів, а жінок—93.

Цікаві деякі звичаї, що збереглися ще до цього часу й характеризують побут грецької сім'ї.

На шлюб дивляться, як на звичайну торгову операцію, що відбувається між батьками незалежно від бажання дітей.

Молодий дістає реєстр приданого та забирає після весілля молоду до себе. Їх провозає гучна процесія з музикою. В домі молодого згідно зі звичаями країни, молода відокремлюється відмежованою від світа на протязі 8 днів.

На „гучна“ процесія є для грецької жінки, особливо молоді, першою й останньою.

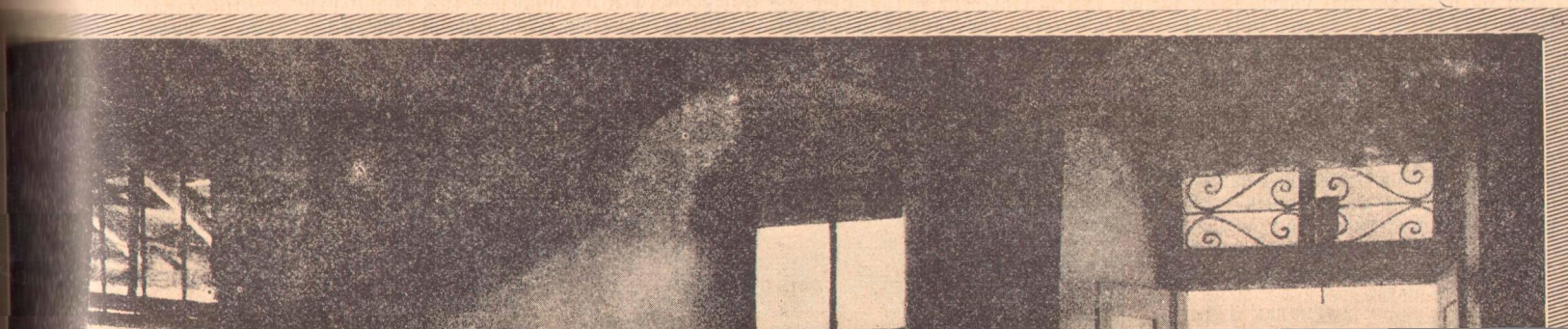
Пізніше життя її обмежується важкою працею в домашньому господарстві й на полі.

Навіть у свята жінка Греції скована різними „етикетами“, що свідчать про суворі звичаї. Жінки, що загалом не люблять танки, можуть танцювати тільки з жінками, а підчас усяких вистав та забав вони сидять під музикою, як скромні глядачі.

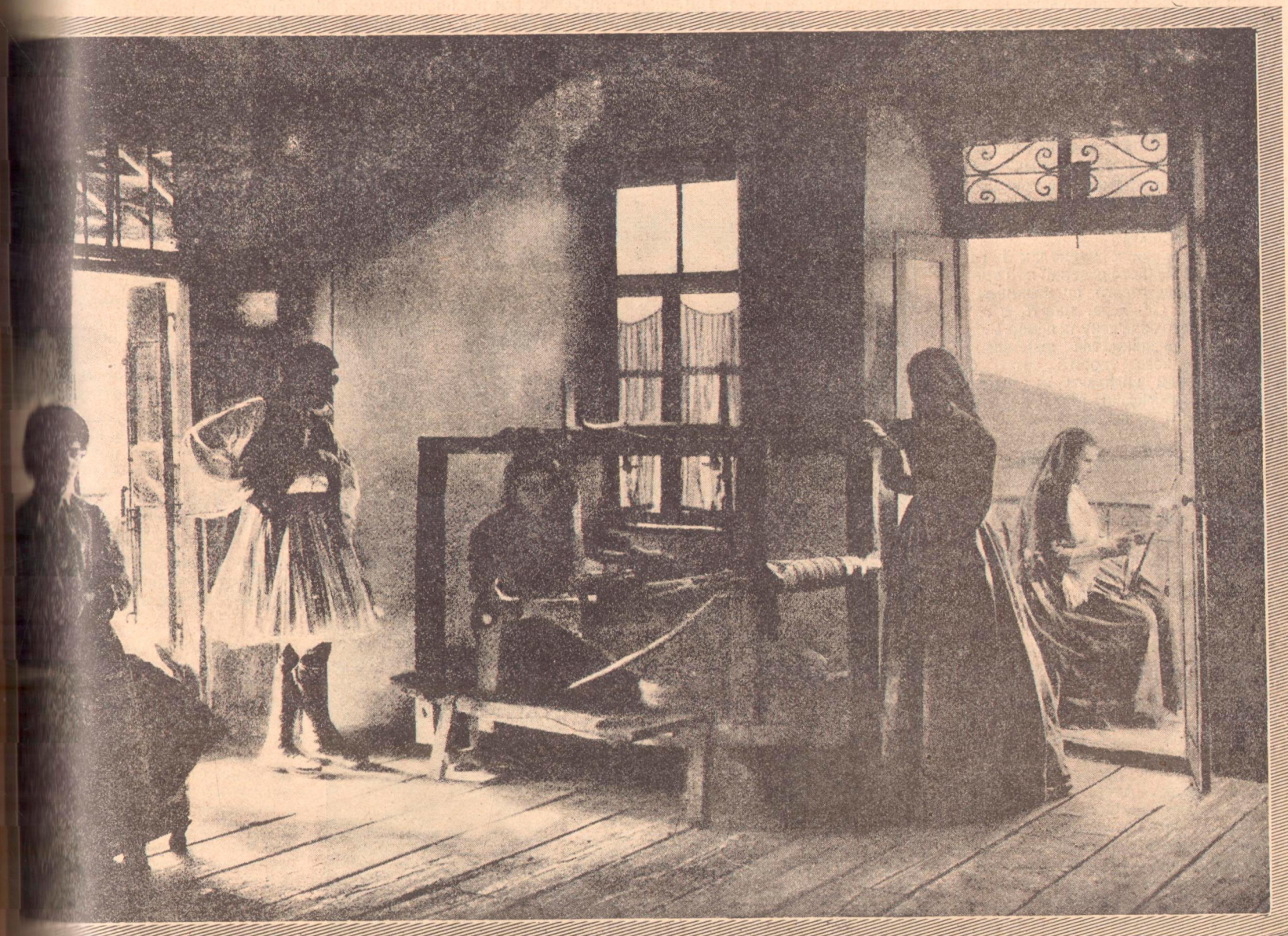
Тут обговорюються всі справи.

Селянки грецькі гнуть на полі та за ткацьким верстатом, а робітниці по дванадцять годин працюють на підприємствах. І ото звідти дійсно має прийти нова жінка Греції, що вміє протестувати і боротися.

Навіть у свята жінка Греції скована різними „етикетами“, що свідчать про суворі звичаї. Жінки, що загалом люблять танки, можуть танцювати тільки з жінками і підчас усяких вистав та забав вони сидять під мушкетом, як скромні глядачі.

Селянки грецькі гнуться на полі та за ткацьким верстатом, а робітниці по дванадцять годин працюють на підприємствах. І ото звідти дійсно має прийти нова жінка Греції, що вміє протестувати і боротися.

Внутрішній вигляд хати в Пелопонесі.

АПТОН СІНКЛЕР

Нарис М. Ірчана.

А. Сінклера читає увесь світ—крім... Америки...

Ми не помилимося, коли скажемо, що американський письменник Аптон Сінклер є сьогодні найбільш популярним письменником—цілого світу. Твори Сінклера мають масового читача у всіх країнах земної кулі. Читає їх в першу чергу, пролетарська класа, читає й буржуазія. Та фактом є, що найменш популярним Сінклер як письменник, є в своїй рідній країні—Америці. Причина цьому проста: Найсильніша в світі буржуазія і її велетень—преса—від ряду літ бойкотує твори Сінклера. Сам письменник в розмові з редактором „Ліги авторських бюлетенів“ каже:

— Великою радістю є для мене вістка, що один примірник мого твору читали десятки людей, в'язнів, шахтарів лісових робітників вчителів і професорів. Я одержую листи з полудневної Америки, з Аляски і Нової Зеландії, з Індії і Радянського Союзу. Багато моїх книжок, про які ви ніколи й не чули в Америці, розпродані у Великій Британії і її колоніях, в Німеччині, Італії, Голандії, Данії, Скандинавських країнах, від Фінляндії до Сербії. Буквально мої твори видержали сотні видань, а зараз видаються теж державними й приватними видавництвами Радянських Республік...

Ці слова на перший погляд можуть здаватися цілком звичайними, але коли ми візьмемо під увагу, що в рідній країні Сінклера є 120 мільйонів населення, а тираж творів письменника в другому—третьому виданні доходить до 100 тисяч, тоді ми зрозуміємо, чому самий автор „відкриває“ таємницю редакторів „Ліги авторських бюлетенів“, родовитому американцеві, що по за Америкою повиходили і розпродані його твори, про які в Америці й не чули. Американська буржуазна преса нічого і ніколи не пише про Сінклера, окрім пасквілів, які в ряди-годи з'являються. Був час, коли паперові трести відмовились продавати Сінклерові папер на друкування його творів. І Сінклер друкував на найгіршому афішному папері, який дістав хитрим способом.

В буржуазних журналах і газе-

СРСР. Та коли я почав докладніше інформувати його про свою бриту, він зацікавився чимало. Прохав надіслати всі його твори українською мовою, пропонував мені перекласти де-що з новітніх творів. Правда, доводилось круто, бо 35 мільйонна моя нація з 28 мільйонів Сінклера має на своїй мові заледво декілька і тих годі достати з України для автора. Прохав, писав, пояснював і на тому закінчилося. Навіть графій з постановок „Джамі Гігенса“, якими письменник страшенно зацікавився, не достали.

Мимоволі нагадується мені маленька чеська нація. Кожний новий Сінклера появлявся в Празі найбільше в 3—4 місяці після виходу в Америці. Звичайно, переклади авторизовані і гоноровані. А Україна знаходиться в тому вигідному положенні, що не потребує платити авторіві, бо твори Сінклера в СРСР є державним монополем і коли б тільки з'явився російською мовою за його згодою, автор не має ні претензій і до виходу тих творів на мовах інших національностей, що входять в склад СРСР. А все ж таки скільки творів Сінклера з'явилось досі на українській мові? Хай мені пробачать, кому це байдуже, але по мимо буйного розвитку на Україні, ми все ще їдемо волами.

Один з українських пролетарських письменників, коли довідався, що переписується з Сінклером, між іншим пише мені з України:

— Може він (Сінклер) що писав і з приводу української літератури хоча б загальні міркування. Цікаво було б почути...

І я теж скажу. А діло в тому, що як я вже згадував, до недавнього часу Сінклер майже нічого не знав про нас. В його пребратій бібліотеці є твори на різних мовах світа, окрім української, ні українських. Про українську літературу він цілком нічого не знав, не рахувати тих побіжних згадок, які я подав йому (нова українська література, новіші наші письменники, літературні організації на Радянській Україні тощо).

Коли я поінформував його про українську літературу, він цілком нічого не знав, не рахувати тих побіжних згадок, які я подав йому (нова українська література, новіші наші письменники, літературні організації на Радянській Україні тощо).

твору читали десятки людей, в'язнів, шахтарів лісових робітників вчителів і професорів. Я одержую листи з полудневної Америки, з Аляски і Нової Зеландії, з Індії і Радянського Союзу. Багато моїх книжок, про які ви ніколи й не чули в Америці, розпродані у Великій Британії і її колоніях, в Німеччині, Італії, Голландії, Данії, Скандинавських країнах, від Фінляндії до Сербії. Буквально мої твори видержали сотні видань, а зараз видаються вже державними й приватними видавництвами Радянських Республік...

Ці слова на перший погляд можуть здаватися цілком звичайними, але коли ми візьмемо під увагу, що в рідній країні Сінклера є 120 мільйонів населення, а тираж творів письменника в другому—третьому виданні доходить до 100 тисяч, тоді ми зрозуміємо, чому самий автор „відкриває“ таємницю редакторів „Ліги авторських бюлетенів“, родовитому американцеві, що по за Америкою повиходили і розпродані його твори, про які в Америці й не чули. Американська буржуазна преса нічогосінького не пише про Сінклера, окрім пасквілів, які в ряди-годи з'являються. Був час, коли паперові трести відмовились продавати Сінклерові папер на друкування його творів. І Сінклер друкував на найгіршому афішному папері, який дістав хитрим способом.

В буржуазних журналах і газетах ви не знайдете рецензії про пролетарського світового письменника на нові твори Сінклера, навіть з журналістичного обов'язку їх немає. Великі й менші видавництва відмовлялись друкувати його твори і автор був приневолений видавати їх власним коштом, поборюючи рідкі труднощі. Робить це й по сьогоднішній день.

А. Сінклер і Україна.

В зв'язку з моїм листуванням з А. Сінклером я відкрив йому свій намір написати про нього довгу статтю до харківського „Червоного Шляху“ і прохав допомогти мені в цьому. Письменник радо погодився і в моїх руках є надзвичайно цінний та багатий матеріал про цього своєрідного і дивного американця, про якого кажуть, що він „пророк без поваги у власній країні“. І коли я тверджу, що Сінклер є найбільш популярним письменником в світі то обґрунтовую це голосом всесвітньої преси. В моїх руках є уривки 66 газет преріжних націй з усіх частин світа: Європи, Азії, Африки, Америки, Австралії. Немає ні одної країни, в якій не писали б про Сінклера і його твори. Особливо після імперіалістичної війни Сінклер став найбільш голосним у світі, але ударним твором його, що розніс ім'я його по світі—були „Нетри“.

Про Україну й українців Сінклер до недавня мав дуже туманне поняття. В першому листі до мене він навіть питав, чи Україна входить в склад

находиться в тому вигідному положенні, що не потребує платити авторів, бо твори Сінклера в СРСР є державним монополем і будь-який російською мовою за його згодою, автор не має претензій і до виходу тих творів на мовах інших національностей, що входять в склад СРСР. А все ж таки скільки творів Сінклера з'явилось досі на українській мові? Хай мені пробачать, кому це цікаво, але по мимо буйного розвитку на Україні, ми все ще їдемо волами.

Один з українських пролетарських письменників, коли довідався про переписування з Сінклером, між іншим пише мені з України:

— Може він (Сінклер) що писав і з приводу української літератури хоча б загальні міркування. Цікаво було б почути...

І я теж скажу. А діло в тому, що як я вже згадував, до недавнього часу Сінклер майже нічого не знав про нас. В його пребагатій бібліотеці не було нічого на різних мовах світа, окрім англійської, французької, німецької, польської, румунських бояр і чеської літератури.

Про українську літературу він цілком нічого не знав і не рахував тих побіжних знайомих, які я подав йому (новачків української літератури, новіші наші письменники, літературні організації на Радянській Україні тощо).

Коли я поінформував його, що частина української літератури знаходиться під п'ятою польської, румунських бояр і чеської літератури, а трудові українські маси віддають в обіймах білого терору, Сінклер вразило це до глибини серця. Він почав писати про Західну Україну, писав про українську літературу.

... Я переконаний, що в найближчому майбутньому в Україні гріє знову велика хвиля революції і хоч це рівнозначно стражданням, що були в Росії, але таки наступить велика зміна.

Ці слова великого письменника дають нам змогу пізнати сучасні погляди його. Вірити в одне з цих шення долі граючих в буржуазних країнах: революцію, після якої наступить велика зміна“.

Як працює і живе А. Сінклер

Досі я не мав змоги бачити Сінклера. Нас ділило близько 2.000 англійських миль. Здається мені, що цей великий американець перевів розподіл своєї роботи до крайності. Кожного дня одержує він сотні листів з різних країн і відповідає на них найдалі в день. Треба однак знати, що на більш важливі листи відповідає сам письменник, коли не рахувати технічні роботи, яку виконує машиністка. На великої літературної праці Сінклер має час цікавитись громадськими справами, давати лекції, писати циркуляри (бюлетені) до своїх читачів про власну працю, бути в справах світової політики, обов'язки

Алтон Сінклер

можного дня займатися хоч годину-дві спортом (улюбленою його грою — теніс).

Сінклерові зараз 48-й рік і як сам він пише „люди дивуються, як я можу виглядати таким молодим. А я відповідаю: „Живу надією“.

Франк Геріс (з Англії) малює такий портрет Сінклера:

„Мужчина середнього росту, сильно збудований. При першій зустрічі нагадував він мені письменника Уельса, але риси його були ще більш звичайні, а чоло ширше. Очі теж повніші світла і лагідніші, живіші, можливо розчаровані, спокійні, нарікаючі. Обличчя гарне, зрівноважене, підтримуване безпосередньо чемною рішучою манерою...“.

Цікавий спосіб писання творів у Сінклера. Коли назріє в нього сюжет, він його обробляє в своїй уяві. Як сам пише — „Днями й ночами, цілими тижнями“. При цьому він розвинув свою пам'ять до такого ступня, що навіть по місяцях пам'ятає уложені в своїй уяві цілі сторінки твору.

„Я ніколи не покладаю пера на папір, поки немає цілих сторінок в голові... Мені важко контролювати себе. Цим я хочу сказати, що мій розум утікає швидше, доки я знаю, і я ганяю за де-якими думками всередині себе. Я ніколи не бачу людей по природі, незнаю а ні їхніх очей, ні волосся, нічого...“.

Тому, що Сінклер не має доступу до американської преси, інформує він своїх читачів та приятелів окремими циркулярами (обіжниками), які видає час від часу англійською мовою і розсилає. В тих циркулярах пише він про свої найновіші твори, відкриває свій план, а часто і звертається за грошевою допомогою на видання нових книжок. Окрім своїх літературних творів Сінклер видає чимало дрібних інформаційних брошур, з яких читач довідується про успіхи творів Сінклера по всій Америці, про голоси преси цілого світа, про успіхи письменників різних націй і т. інш. Словом, Сінклер приневолений сам собою агітувати, бо ніхто інший цього не зробить.

Це може видатися дивним, але коли згадати, що надзвичайно продуктивний письменник в такій великій країні як Америка залишений самий собі, який вмотивований всесильною пресою капіталу, що держить міцно в своїх руках подавляючу більшість працюючих мас, то ніхто певно не стане дивуватися, чому робітничий письменник сам за себе агітує. Як би не робив цього, то давно пропав би. Він же не тільки автор творів, але й видавець тих творів. Бувають випадки, коли книгарні не приймають для розповсюдження його книжок. Хіба дивуватися цьому, коли в сьогоденнішніх часах найвищої культури судять людину за науку еволюції.

Нещодавно Сінклер звернувся до своїх читачів, прихильників та приятелів і товаришів, за грошевою допомогою для видання власних творів.

красні модні одяги, які вони носили—були куплені за дивіденди зрошені робітничим потом, ба навіть самою проституцією...“.

Взагалі, Сінклер надзвичайно високо цінить Джека Лондона, хоча за життя останнього вони обидва мало коли погоджувалися.

Коли кілька років на Україні і в Росії стали дуже популярними короткі оповідання О. Генрі, я теж зацікавився цим письменником і—на велике здивування не міг в Канаді достати його творів. У великих книгарнях навіть не чули про О. Генрі, Сінклер сказав декілька інформаційних слів про цього письменника (не забуваючи подати докладну дату його смерті), а в кінці додав:

— Докладніше довідаєтесь про О. Генрі з моєї книжки „Момонарт“, яку засилаю вам рівночасно з листом...

Дійсно, розділ присвячений О. Генрі в „Момонарті“ незвичайно цікавий. Сінклер розкриває ціле життя О. Генрі (правдиве прізвище Біль Портер), багате на різні пригоди. Справа в тім, що в тюрмі, де сидів невинно понад три роки О. Генрі, зійшовся він в славним потяговим бандитом О. Дженінгсом, який стоваришувався з пізнішим письменником (О. Генрі) і написав доволі цікавий твір про себе і про О. Генрі «На дні з О. Генрі».

Талановитого письменника зіпсувала тюрма і скалічила на ціле життя. Характер його був дуже слабкий і Сінклер несимпатично висловлюється про цього письменника, теж алкоголіка, підкріплюючи свою апатію доказами. В кінці каже:

— „Твори О. Генрі є алкоголічні твори й займають вони алкоголічне становище супроти життя“...

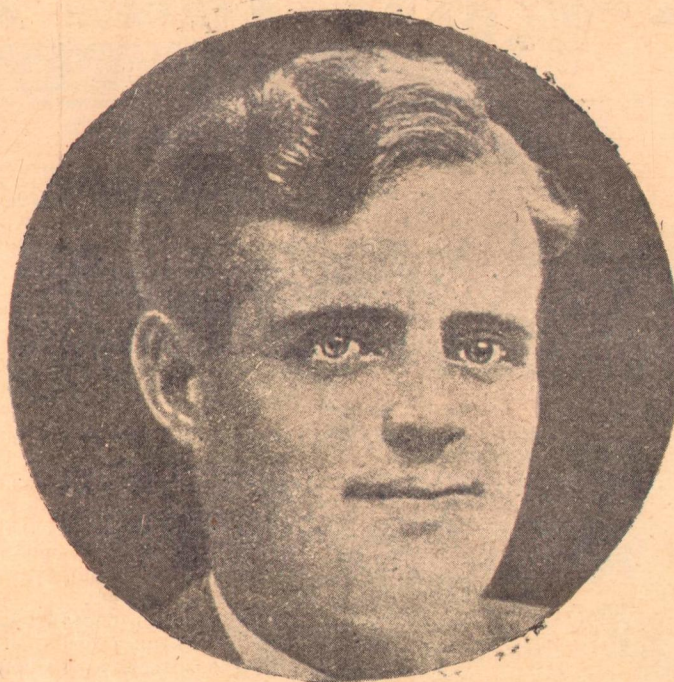
Анатолія Франса Сінклер називає „безсмертним бунтарем“. Розділ, присвячений пам'яті Франса, кінчить Сінклер в „Момонарті“ так:

— „Цікаво було стежити за некрологами, що з'являлися з приводу смерті Анатолія Франса... Наші літературні огляди трактували його все як великого майстра французької прози, як найбільшого іроніста, гідного традицій Рабеле, Вольтера і Ренана. Вони залишили для радикальної преси почитати Анатолія Франса, як «Хрестоносця» і „червоного знаманосця“.

Я питаю вас, джентльмени від літератури, чи знаєте, яке може бути ще більш життєве речення, ніж оце: „закон в своїй величності забороняє однаково як багатим і вбогим спати під мостами, жебрати по вулицях і красти хліб...“.

Письменник про себе в своїх циркулярах.

В найновішому своєму циркулярі до читачів і прихильників Сінклер пише:

Джек Лондон.

...відкидає свій план, а частіше за-
в'язується за грошевою допомогою на видан-
ня нових книжок. Окрім своїх літератур-
них творів Сінклер видає чимало дрібних
агітаційних брошур, з яких читач довіду-
ється про успіхи творів Сінклера по за-
Америкою, про голоси преси цілого світа,
значніших письменників різних націй
і т. інш. Словом, Сінклер приневолений
сам собою агітувати, бо ніхто інший
нього не зробить.

Це може видатися дивним, але коли
згадати, що надзвичайно продуктивний
письменник в такій великій країні як Америка залишений самий собі,
викотаний всесильною пресою капіталу, що держить міцно в своїх
руках подавляючу більшість працюючих мас, то ніхто певно не стане диву-
ватися, чому робітничий письменник сам за себе агітує. Як би не робив
ви цього, то давно пропав би. Він же не тільки автор творів, але й вида-
вець тих творів. Бувають випадки, коли книгарні не приймають для рос-
продажу його книжок. Хіба дивуватися цьому, коли в сьогоденніших часах
виробни найвищої культури судять людину за науку еволюції.

Нещодавно Сінклер звернувся до своїх читачів, прихильників та при-
ятелів і товаришів, за грошевою допомогою для видання власних творів.
Пропонує він свого роду кооперацію. Один пай коштує 12 доларів, його
власник одержує від Сінклера посвідчення на 10 доларів, які може одер-
жати коли будь на протязі 30 днів. Крім цього, пайщик одержує на 5 до-
ларів кожного роду книжок Сінклера. Цю „кооперацію“ назвав письменник
„Сінклерів позичковий план“.

Дуже цікавою книжкою Сінклера, одною з новіших (1925 р.), є „Момо-
нарт“. Насправді—це теорія культури, написана в прикладний і приступний
для всіх спосіб. Ця книжка матиме напевне великий успіх, особливо серед
письменників та інших культурних робітників. Чимало говорить Сінклер
в „Момонарті“ про визначніших письменників, які вже не живуть, бо як
сам каже в „Момонарті“—„я безпечно лавірую допікаючи помершим авто-
рами, які не можуть вже посуджувати мене, що я так говорю про них. В цій
книжці Сінклер між іншим каже:

„Все мистецтво є пропагандою. Є воно універсальною і неминучою про-
пагандою, часами несвідомою, але частіше навмисною пропагандою“.

Визнаний мистець якої будь доби—це людина що симпатизує правлячим
класам тієї доби і висловлює їхні інтереси та ідеали“.

Надзвичайно цінні відкриття робить в „Момонарті“ Сінклер про Джека
Лондона, О. Генрі (Біла Портера), Анатолія Франса й інших.

Джек Лондон, за словами Сінклера, був справжнім королем повістярів.
Дав він нам найбільшу спадщину геніальності й розуму і це, що Америка
робила з ним, просто боляче“.

Джек Лондон—був алкоголиком. Пив, щоб „лікувати хворе горло“, але
кілька днів перед смертю він все таки голосував за „суху Каліфорнію“
для примусове заведення тверезості).

Великий успіх мав Дж. Лондон в жінок і в цій царині міг він похва-
литися чималими „здобутками“. В своїй статті „Що життя значить для
мене“, він вилив своє розчарування після того як він, колишній босяк, проліз
в панський покої. Ось, що писав він:

...„Де вони ще не були переповнені гнилю і не пересякли брудом
життя, там нагадували вони тільки живих трупів... Визнаю, що жінки ці
були розкішно, прекрасно одягнені, але на моє наївне вдивування переко-
нався я, що були вони з тієї ж глини, що й решта жінок, яких доводилося
зустрічати мені в льохах...“

Воно правда, що ці, прекрасно зодягнені, гарні жінки щебетали про
ідеологію ідеали, про дешевеньку мораль, але—помимо цього все ж до-
мінуючою ноткою їхнього життя був грубий матеріалізм. Як і сантими-
нально-егоїстичні були вони. В кожній дріб'язковій доброчинності брали
вони участь і прекрасно знали при тім це, що пожива, яку вони їли і пре-

Джек Лондон.

Франса, як „Хрестоносця“ і „червоного знаменосця“.

Я питаю вас, джентльмени від літератури, чи знаєте, яке може бути ще
більш життєве речення, ніж оце: „закон в своїй величності забороняє од-
наково як багатим і вбогим спати під мостами, жебрати по вулицях і кра-
сти хліб...“

Письменник про себе в своїх циркулярах.

В найновішому своєму циркулярі до читачів і прихильників Сінклер
між іншим пише:

„Ми одержали від наших німецьких видавців п'ять грубих томів. „Повна
збірка творів Аптона Сінклера“.—Госиздата (Державного Видавництва) в
Москві ми одержали список різних видань наших книжок, друкованих в
Радянському Союзі, не рахуючи нових перекладів, але рахуючи окремі твори
в числі 69. Майкел Голд, що недавно повернув з СРСР, пише мені, що й
цей клас людей, який в Америці знає Чарлі Чапліна і Джекі Кугена, в СРСР
знає Аптона Сінклера“. Японський перекладач Нетрі доносить нам, що
книжку видруковано, але уряд Токіо наказав видавцям стягнути назад
роспродані примірники і викинути останні розділи про соціалізм. Япон-
ський переклад „Момонарта“ вийде незабаром. З Варшави ми отримали про-
позицію видати 20 моїх творів в формі дешевої бібліотеки по 0,95 злотих
за примірник (коло 13—американських центів). Один чеський видавець по-
відомив, що всі книжки досі надруковані. Є в нас огляд (ревію) „Момо-
нарта“, присланий по радіо австралійською партією праці. Маємо теж листа
від українського письменника, в якому пише він про те, як на Україні
грають мої інсценізовані твори та пристосовують мої повісті до сцени.
Ми заложили книжні агенції в Лондоні, Індії і Полудневній Африці. Нас
повідомляють, що читачі обмінюються моїми книжками на Яві, в Гон-
дурасі сландії“.

До Сінклера особисто пишуть дуже багато й часто робітники, робіт-
ниці, студенти, вчителі. Буває що й подають йому нові сюжети, вказують
про що варто написати, подають різні факти з місць і Сінклер завжди
радо відповідає на ці листи. Він не гордує тими людськими працями, що
часами й надокучають.

Навпаки він каже: „Я не проміняв би цього потоку листів за всі 50.000
тисячні доларові чеки, які міг би одержувати за писання сценаріїв для
кіно, в яких вихвалював би діла багатих людей“.

Професор О. Білецький в своїй статті „Красне письменство заходу“
(„Червоний Шлях“ № 6, 1924 р.) між іншим пише, що біографічних відо-
мостей про Сінклера маємо дуже замало. Я саме викінчив довшу статтю
про Сінклера за його допомогою і думаю, що в ній найдеться чимало біо-
графічних відомостей про славного письменника, діача і політичного борця
Америку, ім'я якого відоме цілому світові. Правда, не буде це вичерпую-
чий матеріал, бо для цього потрібно писати цілий том, але все ж таки з
наведених у великій моїй статті документів можна буде де-що глибше
пізнати життя і працю Аптона Сінклера.

М. Ірчан.

Вініпег, Канада, 12/IV—1926-го року,

ПОСЛАХТА містечках УКРАЇНИ

Виставка картин у Києві.

Художня виставка, що утворилась заразу Києві з творів місцевих (по більшості) майстрів, з'являється на тлі місцевої культури явищем, по сучасному менту, видатним.

Група художників (архитекти, малярі, сніцарі), що перебувають на Київському горизонті, в своїй діяльності не керуються однаковими ідеями. Художники розподілились на декілька окремих гуртків, що свою діяльність скерували по

язиком на диспутах, докладах, улюблених дискусіях і т. і. не дали ніяких праць і надсажують собі горло та б'ють себе в груди, видаючи себе за дійсних представників пролетарського мистецтва. Їх художні праць пролетаріят ще сподівається.

Друга група складається з осіб, що вважає зайвим довго сперечатися — „хто прав“ і не має охоти займатися демагогічними виступами та могоглаголивими дискусіями. Вона рахує більше відповідним своїм завданням воювати не словом, а ділом — творити і робити виставки з своїх творів, так нелюбимих першою групою.

Зважаючи на те, що більшості людности невідомі наслідки словесного говорення перших і тому вона позбавлена можливості перевести на рівелі між діяльністю тих і других і зробити відповідні висновки, ця діяльність приносить більше користи, чи більше більше зла, нам бажало би ознайомити в самих коротких рисах про наслідки діяльності цієї групи митців, що ввійшли до складу організації: АХЧУ („Асоціація Художників Червоної України“). Вони утворили виставку своїх творів в Києві, (в Музею Революції, вул. Короленка) і має назву: „По селах, містечках та містах України“.

На виставці беруть участь сорок два художники. Але це лише частина Київських творців. У Києві їх маєтись значно більше.

Виявляється, таким чином, що не обмежність художніми силами була причиною неможливості улаштування художніх виставок за останній раз. Очевидячки — причина інша: наша неорганізованість, егоцентризм і інше.

На виставці беруть участь художники різних напрямків в мистецтві, що об'єдналися під неписаним лозунгом — „робота, а не балачка“ в протилежність групі словоохотливих.

Ряд зрозумілих для широких кол людности реалістів, натуралістів, почасти символістів подали на суд свої твори останніх років. Своїми творами прекрасні, але виставили й художників невеликого діапазону. Навіть дано місце і таким майстрам (на щастя — не велике місце), які своїх творах недалеко відійшли від „художньої“ розмальовки фотографічної картки та збільшення портрета.

Треба сказати правду — ні місто, ні містечко, ні село яскраво творити не виявлено. Але це не зменшує значіння виставки. Відмічаю її величність для історії. Далі — не всі твори заслуговують того, аби про

Худ. Климів. Голова селянина. Погруддя.

Між ними помітними одиницями відокремляються два об'єднання. До першого належить ті особи що й до цього часу перебувають в стані „революційного” руху і бідні ніяк не знайдуть сил і волі примусити себе працювати в галузі свого фаху. Ці особи, до цього часу, окрім праці

менту, видатним.

Група художників (архитекти, малярі, сніцарі), що перебувають на Київському горизонті, в своїй діяльності не керуються однаковими ідеями. Художники розподілились на декілька окремих гуртків, що свою діяльність скерували по різних і протилежних шляхах.

Діяльність приносить більше користі, чи більше більше зла, нам бажало би ознайомити в самих коротких рисах про наслідки діяльності цієї групи митців, що ввійшли до складу організації: АХЧУ („Асоціація Художників Червоної України“). Вони утворили виставку своїх творів в Києві, (в Музею Революції, вул. Короленка) і має назву: „По селах, містечках та містах України“.

На виставці беруть участь сорок два художники. Але це лише частина Київських творців. У Києві їх мається значно більше.

Виявляється, таким чином, що не обмежність художніми силами була причиною неможливості улаштування художніх виставок за останні роки. Очевидячки—причина інша: наша неорганізованість, егоцентризм і інше.

На виставці беруть участь художники різних напрямків в мистецтві, що об'єдналися під неписаним лозунгом—„робота, а не балачка“ в протилежність групі словоохотливих.

Ряд зрозумілих для широких кол людности реалістів, натуралістів і часті символістів подали на суд свої твори останніх років. Є між ними твори прекрасні, але виставили й художників невеликого діапазону. Навіть дано місце і таким майстрам (на щастя—не велике місце), які своїх творах недалеко відійшли від „художньої“ розмальовки фотографічної картки та збільшення портрета.

Треба сказати правду—ні місто, ні містечко, ні село яскраво творами не виявлено. Але це не зменшує значіння виставки. Відмічаю цю осяйність для історії. Далі—не всі твори заслуговують того, аби про них говорити.

Один зі звичайних підходів художника до мистецтва сучасного менту виявлення, фіксування соціального стану людности—полягло основною підвалиною в діяльності цієї групи художників.

Таким чином перед нами—так зване побутово-жанрове мистецтво. Коли ми ясно уявимо собі вартість такого напрямку в діяльності митця, що синтезує й фіксує мент великого соціального значіння, тоді

Худ. М. Козік. Пристань.

Худ. Світлицький. 1917

Худ. Трохименко. Молотьба.

визвати до такого роду творів. От же на портрети, жанри, крім того декілька невдалих nature-mort'и.

Ментру дається сила різноманітних завдань, від логічного освітлення в той чи інший бік. Між іншими праці Козіка, Трохименка, Хворостецького, Коровчинського, Шульги. В соковитих, залитих світлом, багатих Козіка багато безпосередньої правди. Прозорими тінями, свіжими фарбами, простою композицією надуманою, він визиває своїми творами емоції праці, творчості. Трохи сухіший в кольориті, але умілий в закріпленні менту Трохименко дає емоції, що визивають у глядача бажання злити природою, яку фіксує автор, яка навколо нас і яку бачить очима художника, бо так далеко від неї не може бути інтимні етюди Хворостецького, грамотні акварелі, що вихваляв Україну—Фельдман, талановитий мент краший у Києві аквареліст, дав нам кольоровим завданням етюдів, занадто „солідних“ технічно-добірних шматків. Поет місясних світлицький, що колись приваблював своїми творами жанру

ти. Друга ж річ „На барикадах“ заставляє своєю невтриманістю зупинитись. Весь задній план картини з тією однорідною масою, що хвилюється як море і так компактно витримана і в композиції, і в колорах

інвиту до такого роду творів. От же на портрети, жанри, крім того декілька невдалих жанрових творів.

Тру дається сила різноманітних завдань, від освітлення в той чи інший бік. Між праці Козіка, Трохименка, Хворостецького, Коровчинського, Шульги. В соковитих, залитих як Козіка багато безпосередньої правди. Серйозними тіннями, свіжими фарбами, простою композицією, творчості. Трохи сухіший в кольорі, який в закріпленні менту Трохименко дає, що визивають у глядача бажання злити, яку фіксує автор, яка навколо нас і яку очима художника, бо так далеко від неї, інтимні етюди Хворостецького, грамотні акварелі, що вихваляв Україну—Фельдман, який мент кращий у Києві аквареліст, дав нам завданням етюдів, занадто „солодкі“ технічно-добірних шматків. Поет місяшних, який, що колись приваблював своїми творами, дав мало красовиди, більше—жанру. У впливом „гарного“ київського життя (художник абсолютно ніякого заробітку) його поезія Коровчинського краще сказати в тому відділі, де жанри. У Шульги є приваблюючі менти, але на характеристику по виставленому. Що до композиції, рисунку, форм, фактури—наші художники залишилися ще натуралістами чистої води. Стати на шлях копіста формальних явищ художники добре вміють. Але, перейнятися глибиною явищ, їх „психікою“, виявити їх таємну частину—потрібна інтуїція, потрібен спокій творця, забезпечення життєвим, щоденним шматком хліба.

Між побутовими (жанровими) сценами слід зазначити того ж Козіка, Трохименка, Світлицького, Коровчинського, етюди Черкаського, а не велику його річ: „Приїзд шефів“ з гарним краєвидом, але сирою композицією і недосконалою роботою товпи. Далі—приємну річ, без особливих претензій, свіжу і безпосередню роботу Філоновича: „Молошниця“. А також де які етюди Тимощука, що переносе нас безпосередньо на „лоно“ природи зо всіма її якість. Слід відмітити роботи Крюкова Б., що в складних композиціях розливає свої формальні й кольорові досягнення. Його підхід до виявлення задуманої ідеї звичайно далекий від тієї художньої течії, в яку він попав, але це не шкодить виставці, а свідчить про культурне відношення керівників виставки до інших течій в мистецтві.

Не можливо проминути творів молодого Полончука. Що торкається його символічного „Червоного шквала“—то краще було б його не виставля-

ти. Друга ж річ „На барикадах“ заставляє своєю невтриманістю зупинитися. Весь задній план картини з тією одно-рідною масою, що хвилюється як море і так компактно витримана і в композиції, і в кольорах, робить враження дуже приваблююче, передній жеплан—залишає нас незадоволеними. Я не зупинявся б на цьому авторі, коли б не чекав від цієї молоді сили в майбутньому у приємних наслідків.

Світлицький з спокійного ліричного поета місяшного проміння і темної ночі перейшов на розказчика побутових ментів революційного руху і в де яких творах пропонував гарно написані речі. З початуючих, що шукають себе, слід зазначити Юрченка і Дец, характеристика яких поки що не можлива, але про яких треба сказати—майбутне в їх руках. Значивши праці Струманчука який міг би працювати гарно,

Худ. Філонович. Молошниця.
Зверху—Худ. Тимошук. Пастухи.

закінчуємо побут. Не багатий кількістю і не завжди, на жаль, видатний якістю портрет на виставці якийсь стушувався, зник. Не йому належить роль проводиря, Відомо: мистецтво портрета занепало. Не багато на виставці річей цього роду зупиняють глядача. Коли відмітити роботи Козіка, особливо його фрагмент (№ 12-й) та ще одну голову дівчини, то далі—можна свою увагу перенести на портрет проф. Левицького—робота плодитого майстра Титаренка. Робота ця свідчить, що художник володіє розумінням форми. Але бажано було б мати більше колориту. Як що можливо зарахувати до складу портретів роботу (портрет) Коровчинського „Дід з Полтавщини“, то цим ми й вичерпаємо все те, що належить до серйозних робіт в галузі портрета. Хіба ще приєднати роботу Кондратьєвої: „Портрет Дебагорія-Мокрієвича“. Решта виставленого за портрет не робить враження. Шаржі Струманчука могли б бути більше продуманими. Виставив свої твори старий і колись дуже гарний майстер Яровий.

Снигар Климів виставив сильні технікою і гарним розумінням форм портрети та постаті робітників та робітниць. Це—майстер суворих, строгих пропорцій, розмірених площин і певних форм. Завдяки цьому він здається трохи сухим, а іноді й брутальним. Але це враження не відповідає його творчості.

Виставлені архітектурні твори Германовича, гарного майстра, на цей раз ні в якому разі не можуть рахуватися задовільними.

Закінчую нарис побажанням: на Україні є гарні майстри, але немає відповідної „Третяковки“. Цим майстрам конче потрібно допомогти, аби позбавити їх невідповідної їм фаху роботи, якою їм доводиться займатися в останні роки. Влада мусить звернути на це свою увагу і не субсидіями, що видаються організаціям, а придбанням художніх творів з виставок для улаштування галереї всеукраїнського значіння з творів українських майстрів. Коли це буде зроблено—одно з культурних завдань Республіки буде виконано.

Микола Макаренко.